

29 יוסף בבית פוטיפר

פרשת וישב, פרק לט, פסוקים א-כ



רקע עיוני

פרק זה מציג את הרקע לעלייתו של יוסף לגדולה בבית פרעה. חשוב להדגיש את ההשגחה הפרטית של ה' על יוסף. הכתוב מדגיש זאת היטב בפסוק ב: "ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח". יוסף, העבד העברי, עלה מעלה מעלה. הוא לא עבד בשדה עם שאר העבדים אלא בביתו של שר מוכוב במצרים, בעל בית גדול ומשק עשיר. כך ניתנה לו הזדמנות להימצא עם האדון וגברת הבית, והם ראו אותו מצליח בכל תפקידיו. וכל מה שהאדון עשה – "ה' מצליח בידו", בידו יוסף בלבד. יוסף הקפיד להשמיע לאדונו שכל הצלחותיו הן מעם ה' ולא תוצאה של כשרונו.

בהמשך מסופר על מאבקו של יוסף באשת פוטיפר, שניסתה לפתומו ולהכשילו בניאוף.

אשת פוטיפר נמשכה אל יוסף, כנראה בשל יופיו. הכתוב מציין "ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה" (פסוק ו). אין התורה מרבה בתאורים חיצוניים של בני אדם, ואם ישנו תיאור כזה הוא מובא בדרך כלל באזכור הראשון של אותו אדם ולא באמצע עניין.

במלחמת הצרים הפרטית של יוסף גבר הצר הטוב על הצר הרע: יוסף סירב להיענות לבקשתה. אולם כעבד הוא לא יכול היה להרשות לעצמו סירוב סתמי ולכן הוא הוסיף טיעונים משכנעים יותר. הוא תאר בפניה את הסמכויות שניתנו לו ואת מעמדו, "הן אדני לא ידע אתי מה בבית, וכל אשר יש לו נתן בדי" (פסוק ח), וכן "איננו גדול בבית הזה ממני ולא חיש ממני מאומה כי אם אותך כאשר את אשתי" (פסוק ט), והבהיר כי אין הוא רוצה לנצל לרעה את האמון שניתן בו ואת החופש היחסי שזכה לו.

הוא עמד בניסיון ולא נכנע להצעותיה של אשת פוטיפר. יוסף הבין שהסמכות שניתנה לו הנה מוגבלת והוא לא רצה לחטוא לאדונו. יתרה מכך, הוא לא רצה לחטוא לאלוקים שכן הוא היה ירא שמים. לכן הוא זעק "איך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לא להים" ולא נענה לבקשתה.

ו מעשים

עד ליוסף

מכיו את

לא הביאו

את כמות

ו" (לג)

וסרבים"

עברי. הסבר זה עשוי להקל על הילדים להגביר את הביטחון בהי
כמי שמכונן את הדברים.

בעיות העשויות להתעורר

- * האם להסביר לילדים מהו נואף, וכיצד.
הניסוח המוצע – יוסף מצא חן בעיני אשת פוטיפר והיא רצתה שהוא
יהיה בעלה – הוא דוגמה כיצד להתגבר על הקושי שבביאור דבריה
של אשת פוטיפר "שכבה עמי".

מסרים שרצוי להדגיש

- * ההשגחה הפטריית של ה' על יוסף
אמונתו של יוסף בה' ובכוחו
- * יוסף לימד את עצמו, ואולי אף את אשת פוטיפר, פרק בהלכות תורה
ומוסר: אדם המקבל מעמד גבוה וסמכויות אינו רשאי לנצל את
מעמדו ולחרוג מסמכויותיו למען טובתו האישית.
- * יוסף התמודד עם סוגיית אשת עווד בטרם ניתנה התורה ונקבע
האיסור.

מושגים ומילות מפתח שחשוב להבהיר

- "איש מצליח"
- "וישרת אתו"
- "ויפקדוהו על ביתו"
- "ויגס ויצא החוצה"

שאלות שאפשר לשאול את הילדים

- * איך ידע פוטיפר שה' עם יוסף?
- * תנו דוגמאות להצלחות של יוסף.
- * נסו לשער כיצד נהגה אשת פוטיפר לאחר בריחתו.

התמודדות זו של יוסף עם היצר הרע עזרה לו בהמשך, כאשר אשת
התמטדתת זו של יוסף בנזד ודרשה ממנו "שכבה עמי". הוא עזב את בגדו
פוטיפר תפסה בנזד ודרשה ממנו "שכבה עמי". הוא עזב את בגדו
בידה ונס החוצה. אשת פוטיפר סילפה את הסיפור לטובתה, וכתוצאה
מכך ציווה פוטיפר להכניס את יוסף לבית הסוהר, למקום שאליו הובאו
אנשי המלך. מעשה זה של פוטיפר מפתיע, כי מעמדו של יוסף כעבד
עברי היה נחות מזה של עבד מצרי, ובכל זאת הוא הוכנס לכלא מיוחד.
עובדה זו מודגשה שוב את ההשגחה הפטריית של ה' על יוסף.

הנחיות לעיבוד הסיפור

- * יש לפתוח את היחידה בתזכורת קצרה של סוף היחידה הקודמת.
המדויינים הגיעו למצרים ומכרו שם את יוסף לאדם חשוב מאוד,
שר הטבחים של פרעה ששמו פוטיפר. יוסף אמנם נמכר לעבד, אך
הוא זכה לחיות בתנאים טובים והצליח בכל מעשיו. עובדה זו מקלה
על ההרגשה הקשה של הילדים מהסיפור הקודם.
"וימאן" – רצוי להשתמש בציטוט זה כי גם במגילת אסתר ישמעו
הילדים את הביטוי "ותמאן המלכה ושתי"
אפשר להמחיש את אירוע הבריחה של יוסף מאשת פוטיפר והשארת
הבגד בידה.
אפשר לשתף את הילדים בהעלאת השערות מה היתה הרגשתם
של יוסף ושל אשת פוטיפר.
חשוב לספר את סיפורה של אשת פוטיפר כך שהילדים יחשבו שהיא
משקרת. רצוי לספר בקצב איטי, ספקני משהו, ולאפשר לילדים
להגיב.
יחידה זו היא דרמטית מאוד ורצוי להדגיש בה את רגעי השיא ועלילת
המתח.
* הרפייט המתח בסוף הסיפור תושג על ידי הדגשת העובדה שיוסף
הוכנס לבית סוהר שהיה מיועד לאנשים חשובים למרות חיותו עבד



"בחלומי והנה שלשה סלי חרי על ראשי." צילום הציור: בוקי בוני



"ישבו לפני הבכר כבכרתו והצעיר כצעירתו." צילום הציור: בוקי בוני

מסוקים שרצו לצטט

"ה' אתו, וכל אשר הוא עשה ה' מצליח בידו" (ג).

"וימצא יוסף חן בעיניו וישרת אותו" (ד).

"ויפקדוהו על ביתו וכל יש לו נתן בידו" (ד).

"ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף" (ה).

"יפה נתן יופה מראה" (ו).

"וימתו" (ח).

"ואך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לאלקים" (ט).

"ויעזב בגדו בידה וינס ויעא החוצה" (יב).

ח הביטחון בה'

ויא רצתה שהוא
שבביאור דבריה

חן בחלכות חברה
וישאי לצל את

וחחותרה ונקבע